

PWYLLGOR:	Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio
DYDDIAD:	25 Medi 2014
TEITL YR ADRODDIAD:	Adroddiad Cynnydd Cymunedau'n Gyntaf Môn
AWDUR:	Jenny Whiston, Rheolwr Grantiau
PENNAETH GWASANAETH:	Shan Lloyd Williams, Pennaeth Gwasanaethau Tai
AELOD PORTFFOLIO:	Y Cynghorydd Kenneth P Hughes
CYFARWYDDWR CORFFORAETHOL:	Gwen Carrington, Cyfarwyddwr Cymuned
PWRPAS YR ADRODDIAD:	Rhoi gwybod i'r Aelodau am y cynnydd a wnaed gyda gweithredu'r Rhaglen Cymunedau'n Gyntaf ym Môn.

Cefndir

Cyflwynwyd Cymunedau'n Gyntaf (CG) yng Nghymru yn 2001 gan Lywodraeth Cynulliad Cymru (LICC) fel rhaglen flaengar i wella'r amodau byw a'r rhagolygon i drigolion y cymunedau mwyaf difreintiedig ar draws Cymru. Y mae bellach yn un o brif Raglenni Llywodraeth Cymru ar gyfer mynd i'r afael â Thlodi.

Yr Awdurdod yw'r Corff Cyflawni Arweiniol ar gyfer £1.658m o gyllid am y cyfnod 1.2.2013 i 31.3.2015 a Chymunedau'n Gyntaf Môn Cyf., sef cwmni a gyfyngir â gwarant ac elusen gofrestedig yw'r Sefydliad Cyflawni. Fel y Corff Cyflawni Arweiniol (CCA), yr Awdurdod sy'n gyfrifol am 'sicrhau llywodraethu ac atebolrwydd da yng ngweithgareddau'r clwstwr'. Mae Cytundeb Cyfreithiol yn ei le rhwng yr Awdurdod a Cymunedau'n Gyntaf Môn Cyf i ddarparu'r Rhaglen. Gellir gweld dadansoddiad o'r gwariant am 13/14 a 14/15 yn Atodiad 1.

Dechreuodd y Rhaglen ar 1 Chwefror 2013 a bydd yn rhedeg hyd 31 Mawrth 2015 o dan y cyllid presennol. Mae estyniad i'r cyllid i fynd â'r rhaglen hyd 31 Mawrth 2016 yn cael ei ddatblygu ar hyn o bryd gyda golwg ar ei gyflwyno erbyn 19 Medi. Mae i Cymunedau'n Gyntaf ffocws daearyddol, gan ganolbwyntio ar y 10% o'r cymunedau mwyaf difreintiedig ar yr Ynys. Mae'r ardal dan sylw yn cynnwys 7 o ardaloedd cynnyrch ehangach haen is [LSOA], sef Morawelon, Porthyfelin 1, Tref Caergybi, Maeshyfyrd, Ffordd Llundain a Kingsland yng Nghaergybi yn ogystal â Ward Tudur yn Llangefni. Mae pedwar o'r rhain ymysg y 10% o'r wardiau mwyaf difreintiedig yn ôl un neu ragor o fynegeion amddifadedd lluosog Cymru ac mae pob un ohonynt ymysg y 20% o'r cymunedau mwyaf difreintiedig yn gyffredinol.

Mae'r Rhaglen Cymunedau'n Gyntaf ym Môn yn canolbwyntio ar 3 maes canlyniad. Y rhain yw:

- Cymunedau ffyniannus
- Cymunedau dysgu
- Cymunedau iachach

Mae Llywodraeth Cymru wedi datblygu Fframwaith Canlyniadau i fonitro'r cynnydd a wneir o ran cyflawni'r Rhaglen newydd, gan ddefnyddio methodoleg atebolrwydd sy'n seiliedig ar Ganlyniadau ac y mae ar hyn o bryd yn ceisio alinio'r Fframwaith Canlyniadau gyda rhai Teuluoedd yn Gyntaf a Dechrau'n Deg, sef dwy o raglenni eraill Llywodraeth Cymru sy'n taclo tlodi. Mae yna hefyd Gynllun Cynnwys y Gymuned er mwyn sicrhau cyfranogiad y gymuned.

Cynnydd Cymunedau'n Gyntaf

Mae Cymunedau'n Gyntaf wedi datblygu'n gyflym iawn dros yr 18 mis diwethaf a chafwyd cynnydd yn nifer y staff y mae'r sefydliad yn ei gyflogi ar hyn o bryd a swm y cyllid sydd wedi ei sicrhau. Ar 1 Chwefror, trosglwyddwyd 25 o staff o'r hen Bartneriaethau Cymunedau'n Gyntaf i Cymunedau'n Gyntaf Môn Cyf., dan y Rheoliadau Trosglwyddo Ymgymeriadau (Diogelu Cyflogaeth). Cafwyd ailstrwythuro yn dilyn cyfnod o ymgynghori. Cynigiwyd diswyddiad gwirfoddol i staff a manteisiodd nifer ohonynt ar y cyfle hwnnw, gan olygu na fu'n rhaid diswyddo neb yn orfodol, ac roedd 17 aelod staff ar ôl. Ar hyn o bryd, mae 30 aelod staff yn cael eu cyflogi ac roedd trosiant y cwmni yn 13/14 ychydig dros £1m (gweler Atodiad 2).

Rheolir Cymunedau'n Gyntaf Môn Cyf. gan Fwrdd o Gyfarwyddwyr gwirfoddol sydd hefyd yn cynnwys yr Aelod Portffolio ar gyfer Tai a Gwasanaethau Cymdeithasol a Swyddogion fel sylwedyddion.

Fel cwmni sydd wedi ei gyfyngu â gwarant ac elusen, mae'r sefydliad yn medru sicrhau cyllid allanol ychwanegol i gynorthwyo gyda darparu gwasanaethau Cymunedau'n Gyntaf yn yr ardal. Mae hwn yn gyllid na fyddai'r Awdurdod fel corff cyhoeddus wedi bod yn gymwys i wneud cais amdano o bosib. Maent wedi bod yn hynod lwyddiannus yn sicrhau £467K ychwanegol o nifer o ffynonellau i gefnogi darpariaeth Cymunedau'n Gyntaf yn ystod 2013/14 (gweler Atodiad 3).

Dewiswyd Cymunedau'n Gyntaf Môn fel yr unig Glwstwr yng Ngogledd Cymru i redeg cynllun peilot ar gyfer Aelwydydd heb Waith, a elwir bellach yn LIFT. Bydd y cynllun yn darparu £228K o gyllid tan Fawrth 2015 i dargedu a gweithio gydag

aelwydydd lle mae oedolion wedi bod allan o waith am 6 mis neu fwy gyda golwg ar eu cael yn ôl i waith, profiad gwaith neu hyfforddiant. Hyd yn hyn mae LIFT wedi symud 32 o bobl o ddiweithdra tymor hir i waith a hwn yw'r clwstwr arweiniol yng Nghymru.

Mae'r Academi Alwedigaethol Gymunedol wedi mynd o nerth i nerth ac y mae yn awr yn gallu darparu hyfforddiant achrededig i bobl 14-64 oed gan dargedu'r rhai sy'n lleiaf tebygol o fynychu darpariaeth coleg prif-lif. Mae'n rhoi'r cyfle i gael hyfforddiant ymarferol yn y sectorau amgylcheddol, adeiladu, adwerthu, gweinyddu, gofal plant a lletygarwch o fewn amgylchedd gwaith disgybledig gan ddarparu mentora un i un er mwyn adeiladu hyder a sgiliau.

Mae Cymunedau'n Gyntaf Môn yn gweithio'n agos iawn gyda chyflogwyr i sicrhau bod y swyddi gwag sydd ganddynt yn gallu cael eu cyfatebu i'r cyfranogwyr yn yr Academi. Caiff yr hyfforddiant ei ddarparu i sicrhau bod y cyfranogwyr yn barod am swyddi ac y gallant symud oddi yno yn syth i waith. Mae cefnogaeth barhaol yn cael ei darparu i'r cyfranogwyr i sicrhau bod y gwaith yn parhau'n gynaliadwy.

Mae Cynhwysiad Ariannol yn parhau i fod yn faes pwysig o waith gyda'r atgyfeiriadau i 'Pantiri Pobl' y banc bwyd yn cyrraedd y nifer uchaf erioed yn ystod Awst 2014 gyda dros 1,000 o brydau'n cael eu darparu. Mae mwy a mwy o bobl yn cynnwys y rhai sydd ar fudd-daliadau a phobl sy'n gweithio gyda theuluoedd yn ei chael yn anodd ffeindio digon o arian i brynu bwyd. Mae Cymunedau'n Gyntaf yn gweithio gydag ysgolion i helpu i wella llythrennedd ariannol y plant. Maent hefyd yn gweithio'n galed i gynyddu'r rhai sy'n defnyddio gwasanaeth Undeb Credyd Gogledd Cymru fel y gall pobl gael mynediad at gyllid fforddiadwy yn hytrach na benthyciadau diwrnod cyflog.

Rydym yn disgwyl ar hyn o bryd am benderfyniad ar fid fawr i'r Loteri Iechyd fydd yn darparu £230K i ddarparu gwahanol fentrau yn cynnwys ystod o weithgareddau i bobl ifanc.

Gellir gweld crynodeb o fesurau perfformio allweddol yn Atodiad 4.

Bwrdd Ymgynghorol Cymunedau'n Gyntaf Môn

Ym mis Mai 2013, sefydlodd yr Awdurdod Fwrdd Ymgynghorol sy'n cynnwys cynrychiolwyr o'r Awdurdod a sefydliadau eraill. Cylch Gorchwyl y Grŵp yw hwyluso perthynas weithio agos rhwng Cymunedau'n Gyntaf Môn. Cyf., a darparwyr gwasanaeth allweddol. Pwrpas y Grŵp Ymgynghorol yw:

1. Darparu cyfleon i roi cymorth, datrys problemau, rhannu arferion da a gwybodaeth ar gyfer Cymunedau'n Gyntaf Môn gyda phartneriaid, gan gymryd ystyriaeth lawn o anghenion cymunedau a theuluoedd lleol.

2. Gweithredu fel cyswllt rhwng y Bwrdd Gwasanaeth Lleol a'r Cynllun Integredig Sengl a dogfennau a rhaglenni strategol allweddol eraill.
3. Sicrhau bod rhaglenni lleol yn cydblethu, fel y Rhaglenni Cymunedau'n Gyntaf a Theuluoedd yn Gyntaf a'r gweithgareddau ar raglenni eraill, ynghyd â nodi cyfleon ar gyfer comisiynu ar y cyd, gwneud ceisiadau am arian a phlygu rhaglenni.
4. Gweithredu fel fforwm trafodaeth, adolygu a datblygu cynllun cyflawni blynyddol Cymunedau'n Gyntaf Môn a dylanwadu ar y Bwrdd Gwasanaeth Lleol a phartneriaid eraill i fabwysiadu cynigion y sefydliad.

Mae'r Bwrdd Ymgynghorol yn ddiweddar derbyn yr her o geisio gwella'r gwasanaeth sydd ar gael gan Undeb Credyd Gogledd Cymru ym Môn.

Argymhellion

Gofynnir i Aelodau'r Pwyllgor Sgriwtini Adfywio a Phartneriaethau:

Nodi cynnwys yr adroddiad.

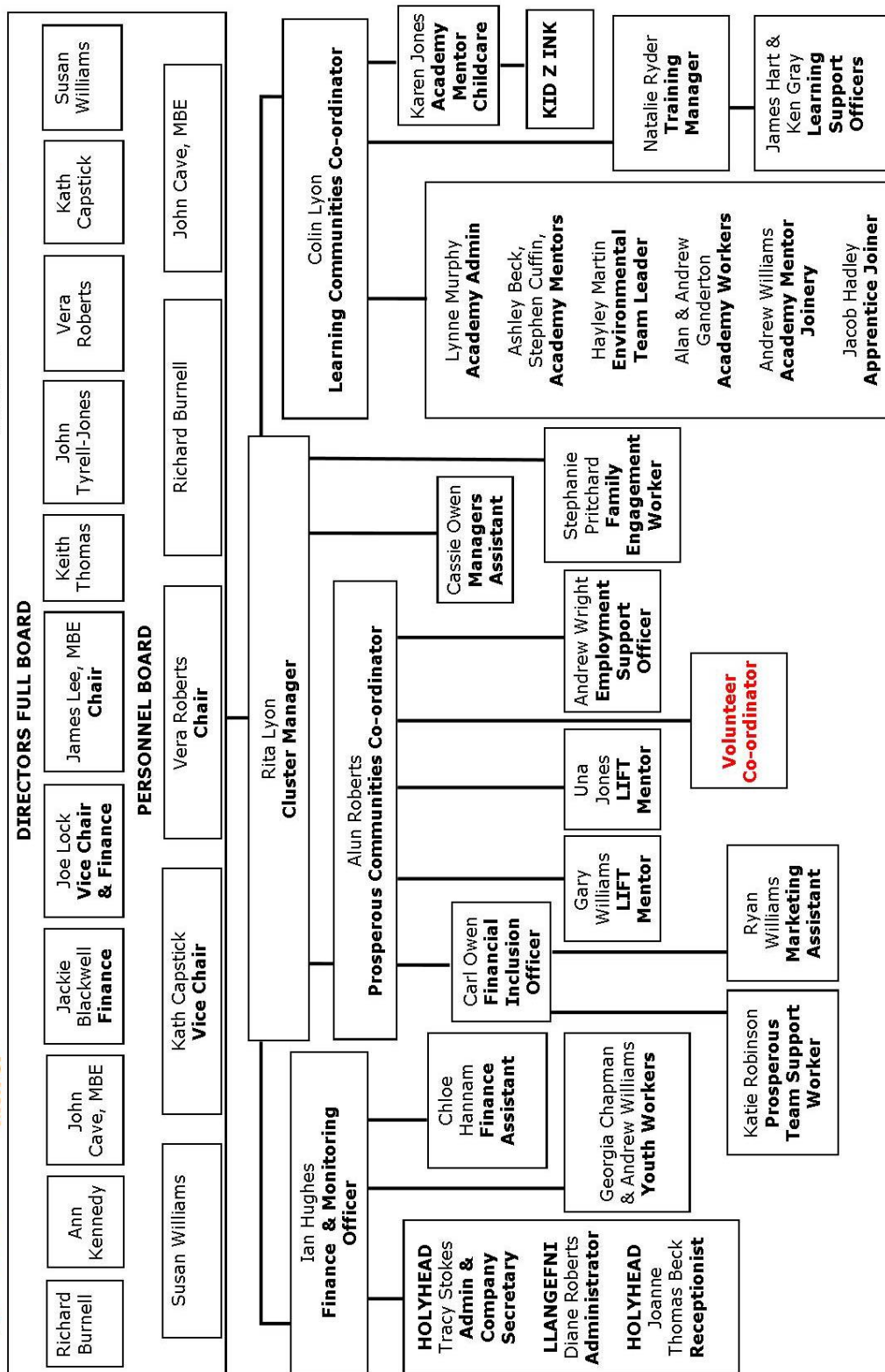
Awdur yr Adroddiad: Jenny Whiston, Rheolydd Grantiau
Dyddiad yr Adroddiad: 9 Medi 2014

Atodiad 1**Cyllid Cymunedau'n Gyntaf**

	Gwariant Gwirioneddol 13/14	Cyllideb 14/14
	£	£
Cyflogau	439,657	555,874
Ffioedd Rheoli	19,057	23,643
Teithio a Chynhaliaeth	6,257	16,684
Hyfforddiant	2,817	5,100
Costau Adeiladau	94,004	65,327
Cynllun Ymgysylltiad Cymunedol	23,346	25,000
Costau Prosiect	59,485	105,530
Costau LDB	18,535	23,736
Cyfanswm	663,158	820,894
Hawliwyd	663,158	

SIART TREFNIADOL

ORGANISATIONAL CHART

CYLLID ALLANOL A SICRHAWYD HYD YN HYN

£60,000 Grant Amddifadedd Disgyblion Cymunedau'n Gyntaf £60,000 - mae'r prosiect hwn â ffocws ar gefnogaeth o ran llythrennedd a rhifedd wedi'i dargedu yn Ysgol Uwchradd Caergybi a rhai o ysgolion cynradd y dalgylch. Mae'r gefnogaeth â'r nod o dargedu grwpiau o ddysgwyr bregus, nifer ohonynt â hawl i brydau ysgol am ddim o oed ifanc drwedd i ddiwedd eu haddysg ffurfiol. Mae'r ffocws yn edrych ar gefnogaeth o fewn yr ysgol ac allan o'r ysgol drwy ymgysylltu a galluogi i rieni chwarae rhan weithredol yn nysg eu plant. Mae'r rhieni hefyd yn cael eu cyfeirio ymlaen i raglenni Cymunedau yn Gyntaf eraill am gefnogaeth.

£20,000 Loteri Iechyd – wedi ei sicrhau i gynnal sgysiau lleol (ymgynghoriadau) i geisio canfod beth yw dyheadau breswylwyr Cymunedau'n Gyntaf i'w cymuned. Mae bid yn seiliedig ar ganlyniad hyn wedi ei chyflwyno am £230,000 sy'n cynnwys ystod o weithgareddau i bobl ifanc.

Diogelwch Cymunedol £9,000 – wedi ei sicrhau i ddarparu gweithgareddau i blant yn eu harddegau dros wyliau'r haf.

£150,000 MAGNOX - wedi ei sicrhau i sefydlu gweithdy saer o fewn yr Academi Alwedigaethol a chyflogi Mentor Seiri i ddarparu'r elfen adeiladu u'r Academi Alwedigaethol.

£25,000 Cronfa Grantiau Bychan i Daclo Tlodi – cyllid Llywodraeth Cymru i'w dosbarthu i grwpiau cymunedol drwy broses ymgeisio leol.

£4,000 Ymestyn yn Ehangach – i ddarparu ymgysylltiad / hyfforddiant cymunedol.

Cyfenter

Mae £41,000 wedi ei sicrhau i sefydlu a rhedeg cynllun "Siopa yn y Dref" ym Môn sydd â'r nod o hyrwyddo siopa yng nghanol y trefi a chefnogi busnesau lleol tra'n darparu ystod o ddisgowntiau a chynigion arbennig i ddeilyddion cardiau.

Mae £25,000 wedi ei sicrhau i adnewyddu'r ganolfan gofal plant Kid z Ink ac ymestyn y gwasanaethau a gynigir, ac mae'r prosiect wedi ei gysylltu â'r Academi Alwedigaethol ac mae'r holl hyfforddiant gofal plant yn cael ei ddarparu yno.

Môn a Menai

£70,000 (hyd at 31 Mawrth 2014) Menter Siop Wag – cwblhau'r prosiect

£38,000 (hyd at 31 Mawrth 2014) Academi Alwedigaethol Gymunedol – diwedd y ffynhonnell gyllid, wedi cyfrannu tuag at gostau prosiect

Alwminiwm Môn

£5,000 tuag at gefnogi Pantri Pobl

£7,000 tuag at rent a chostau rhedeg siopau elusen y mae grwpiau lleol yn eu defnyddio ar sail rota i godi arian i'w hachosion (yn cael eu rheoli gan Cymunedau'n Gyntaf Môn)

£13,000 i brynu Tipper Truck i'r Academi

Atodiad 4

Dangosyddion Perfformiad Cymunedau'n Gyntaf

Gellir darparu rhestr lawn o'r holl ddangosyddion sydd wedi eu hadrodd yn ôl i Lywodraeth Cymru drwy Ffynnon ar gais ond mae crynodeb o ddangosyddion allweddol isod.

Dangosydd	Targed hyd at Ch4 13/14	Cyflawnwyd hyd at Ch4 13/14
Cymunedau Ffyniannus – Cynorthwyo pobl i ddatblygu sgiliau cyflogaeth a dod o hyd i waith		
Nifer y bobl sy'n chwilio am gyngor a chymorth	101	160
Nifer y bobl sy'n cael gwaith	17	34
Nifer y bobl sy'n ennill cymhwyster sy'n gysylltiedig â chyflogaeth	8	6
Cymunedau Ffyniannus - Gostwng diweithdra ac ymddieithriad ymysg pobl ifanc		
Nifer y bobl sy'n gwirfoddoli'n rheolaidd fel llwybr i gael gwaith	20	18
Nifer y bobl sy'n cael lleoliad trwy Twf Swyddi Cymru	5	14
Nifer y bobl sy'n ennill cymhwyster sy'n gysylltiedig â chyflogaeth	20	18
Cymunedau Ffyniannus – Hyrwyddo cynhwysiant digidol		
Nifer y bobl sy'n ennill sgiliau TG sylfaenol	100	58
Cymunedau Ffyniannus – Gwella medrusrwydd ariannol, rheoli dyledion a chodi incwm		
Nifer y bobl sy'n agor cyfrif Undeb Credyd	84	183
Nifer y bobl sy'n cael benthyciad Undeb Credyd	20	100
Nifer y plant y gwelwyd eu llythrennedd/medrusrwydd ariannol yn gwella	100	271
Cymunedau Ffyniannus – Cefnogi menter, bancio amser ac adeiladu cyfalaf cymdeithasol		
Nifer y mentrau a gafodd gymorth ar ffurf gweithgareddau dechrau busnes	12	9
Nifer y mentrau cymdeithasol a gychwynwyd	1	2
Cymunedau Ffyniannus – Gostwng y risg y bydd pobl ifanc yn troseddu		

Nifer y bobl ifanc sy'n cymryd rhan mewn gweithgareddau cadarnhaol rheolaidd	150	302
Nifer y bobl ifanc sy'n ennill cymwysterau allgwricwlar	50	39
Cymunedau Dysgu – Dysgu gydol oes mewn cymunedau		
Nifer y bobl sy'n ennill cymhwyster	75	95
Nifer y bobl sy'n cymryd rhan mewn gwirfoddoli i ddysgu	5	15
Cymunedau Dysgu – Gwella sgiliau bywyd oedolion		
Nifer y bobl sy'n ennill cymhwyster	60	143
Nifer y bobl sy'n symud ymlaen i ddysgu pellach	15	12
Cymunedau Iach – Hyrwyddo lles corfforol		
Nifer y bobl sy'n fwy ymwybodol o risgiau gordewdra.	24	65
Nifer y bobl gydag agwedd fwy cadarnhaol at wella eu hiechyd corfforol	20	40
Nifer y bobl sy'n dangos lefel uwch o weithgaredd corfforol	7	0
Cymunedau Iach – Annog bwyta'n iach		
Nifer y bobl ifanc sy'n bwyta llysiau a ffrwythau ffres bob diwrnod	150	150
Cymunedau Iach – Gostwng ymddygiad sy'n peri risg		
Nifer y bobl ifanc gyda gwell dealltwriaeth o risgiau	10	33
Cyfanswm cronno LIFT ers dechrau rhaglen 1 Ionawr 2014		
Hyfforddiant galwedigaethol		52
Lleoliadau gwaith		33
Paratoi ar gyfer gwaith llawn amser		27
I waith		32